



تخت جمشید

یکی از تیره‌های مهم آریایی که پس از ورود به ایران موفق به تشکیل حکومت شدند پارسها بودند. از اواسط دوره مادها از خاندان پارسی به عنوان خاندانی قدرتمند در منابع یاد شده است. آخرین پادشاه ماد، آستیاگ، مجبور به جنگ با یکی از سران پارسی‌ها به نام کوروش شد. از شواهد چنین برمی‌آید که کوروش با آستیاگ نسبت خویشی داشته است. در جنگ بین طرفین پادشاه ماد شکست خورده و کوروش با پیروزی بر آستیاگ موفق شد حکومت جدیدی را که در تاریخ از آن به نام هخامنشیان یاد می‌شود، تأسیس



کند.

نخستین پایتخت هخامنشیان شهر پاسارگاد بود. کوروش پاسارگاد را به محلی آباد و معتبر تبدیل کرد. اما پس از مرگ کوروش و مشکلاتی که در امر حکومتی بوجود آمد از اهمیت این شهر کاسته شد تا اینکه داریوش اول به پادشاهی رسید.

داریوش بر آن شد تا پایتختی بزرگ و باشکوه بوجود آورد. و از آنجا که پارس برای هخامنشیان سرزمین مهم و در حکم سرزمین مادری محسوب می شد در نتیجه وی پایتخت خود را در دامنه‌ی کوه رحمت مشرف بر جلگه وسیع و پهناور مرو دشت که دارای پیشینه تاریخی و تمدنهای کهن بود، قرار داد. تخت جمشید در واقع یک پایتخت و کاخ تشریفاتی بوده که تنها برای اجرای مراسمی خاص از جمله مراسم مهم و ملی نوروز یا اقامت‌های موقت از آن استفاده می شد.

هخامنشیان بقیه سال را در شهر باستانی هگمتانه پایتخت قدیم پادشاهان ماد (درتابستان) و در شوش پایتخت قدیم تمدن ایلام (در زمستان) به سر می بردند.

پس از داریوش دیگر پادشاهان هخامنشی نیز بر بنایی که ساخت آن را داریوش آغاز کرده بود، ساختمانهای جدیدی افزودند در نتیجه ساخت تخت جمشید از ابتدا نزدیک به ۱۵۰ سال به طول انجامید.



ساختمان اصلی کاخ‌ها بر روی صفاى سنگى ساخته شد این کاخ‌ها را از سه طرف شمال، جنوب و مغرب دیوارى بزرگ از سنگهای عظیم بر روی هم انباشته احاطه می‌کرد. در خارج از صفا تا حدود نیم کیلومتر دورتر از دیوار سنگی، ساختمانهایی برای درباریان، وزرا و مشاورین احداث شده بود.



وسعت تمام ساختمانهای روی صفا در حدود ۱۳۵ هزار متر مربع است. از این ساختمانها قسمتهایی که مربوط به بارعام، پذیرائیهای رسمی و شرفیابی نمایندگان کشورها و برگزاری جشن‌های مذهبی بوده وسعت زیاد داشته، درهای ورودی آنها عریض بودند از جمله این کاخ‌ها باید از کاخ آپادانا و تالار صدستون نام برد. دیگر ساختمانها که برای سکونت شاه، ولیعهد، ملکه و خاندان سلطنتی و همچنین دفتر و جایگاه نگهبانان بوده کوچکتر بود.

مهمترین آثار و ابنیه‌ای که در شهر پارسه معروف به تخت جمشید بنا شده بدین شرح است:



پلکانهای بزرگ ورودی: راه ورود به بالای صفه توسط دو ردیف پلکانهای بزرگ دو طرفی که از سنگهای بزرگ ساخته شده می باشد. تعداد این پلکانها در هر طرف ۱۱۰ عدد و هر چهار یا پنج پله از یک سنگ یکپارچه بزرگ و عریضی تشکیل یافته است. کنار پلکانها معجز سنگی زیبایی اقتباس گرفته از زیگورات های سومری وجود دارد که بلندی



هر کدام از آنها ۷۵ سانتیمتر می باشد.

دروازه ملل: اولین بنا بر روی صفه در فاصله ۲۰ متری پلکان ورودی، تالاری می باشد که بیش از ۶۰۰ متر مربع مساحت دارد. سقف این تالار بر روی چهار ستون قرار داشته

که اینک دو ستون آن باقی مانده است. درون این تالار سکوه‌های سنگی در چهار طرف تعبیه شده است که محل نشستن مهمانان بوده است.

برای ورود به کاخ آپادانا مهمانان ابتدا در این تالار به انتظار می‌نشستند و از آنجا که این افراد از ملتهای مختلفی بودند به این تالار دروازه ملل یا تالار انتظار گفته می‌شود. تالار دارای سه درب ورودی و خروجی پهن است که دو دیوار سنگی در درگاه غربی و شرقی به صورت نقش برجسته نمایان می‌شود. نقش این دو درگاه به شکل موجودات اساطیری

می‌باشد.



کاخ آپادانا: مهمترین کاخ تخت جمشید از لحاظ وسعت، ارتفاع و هنرهایی که در قسمتهای مختلف آن به کار رفته کاخ آپادانا می‌باشد. کاخ آپادانا در قسمت مرتفعی از صفا تخت جمشید واقع شده و مشرف به جلگه وسیع و زیبای مرودشت می‌باشد. در برگزاری جشن‌های ملی و پذیرایی‌های رسمی از این کاخ استفاده می‌شد.

تالار مرکزی کاخ ۳۶۰۰ متر مربع مساحت داشته و در آن ۳۶ ستون سنگی قطور به ارتفاع ۱۸ متر قرار داشته و در سه جهت شرقی، غربی و شمالی کاخ سه ایوان هم سطح با کاخ اصلی هر کدام با ۱۲ ستون وجود داشته است بنابراین در مجموع کاخ آپادانا دارای ۷۲ ستون بوده است. تنها ضلع جنوبی کاخ بجای ایوان، اتاقهای کوچک و راهروهایی وجود داشته که احتمالاً برای نگهبانان کاخ و مسئولین تشریفات مورد استفاده قرار می گرفت.



یکی از زیباترین قسمت‌های کاخ آپادانا دو ردیف پلکانهای بزرگ در ضلع شمالی و شرقی این کاخ می باشد. از آنجا که پلکان ضلع شرقی برای مدتها زیر خاک مانده بود، تقریباً سالم بجای مانده است اما ضلع شمالی صدمه زیادی دیده است. نقش برجسته‌های پلکانهای کاخ آپادانا زیباترین نقش برجسته‌های تخت جمشید می باشد. این نقوش نماینده گان ۲۳ کشور و استانهای تحت قلمرو شاهنشاهی هخامنشی را نشان می دهد و

هرکدام از این نمایندگان هدایایی را که مخصوص سرزمین آنها می باشد به حضور شاه عرضه می دارند.

نوع هدایا، لباس نمایندگان، چهره افراد و تصاویر دیگر در این نقش برجسته ها به زیبایی هرچه تمامتر نمایان شده است.

سر ستونهای ایوان شرقی همگی با مجسمه های شیر دوسرترین یافته بودند. و سر ستونهای ایوان غربی را گاوهای دوسر شکل می دادند.

کاخ صد ستون: این کاخ به عنوان بزرگترین کاخ پذیرائی تخت جمشید به حساب می آید.

کاخ صد ستون به دستور خشایارشا ساخته شد و به دلیل داشتن صد ستون سنگی به این نام معروف شده است. هر کدام از این ستونها ۱۲ متر ارتفاع دارد.

این کاخ در جانب شرقی کاخ آپادانا قرار دارد و دارای هشت درگاه ورودی و خروجی است. از دیدنیهای این کاخ نقوش حجاری شدهی درگاهها می باشد این نقش برجسته های درگاه جنوبی شامل تخت شاهنشاهی است که بر دست

۲۸ نفر از نمایندگان ملل تابعه امپراتوری هخامنشیان قرار گرفته است. در بالای تصویر و در پشت سر شاه یک نفر

خدمتگزار مخصوص دیده می شود. بر درگاههای شرقی و غربی نیز نقوشی با مضمون نبرد پادشاه با حیوان افسانه ای نقر گردیده است.

در سمت شرقی کاخ صد ستون دیوارهای خشتی وجود دارد که به احتمال زیاد محلی برای نگهداری ارابه‌ها و اسبهای سلطنتی بوده است. همچنین در قسمت خارجی تالار صد ستون اتاقهای کوچکی مربوط به نگهبانان کاخ و مستخدمین قرار داشته است.

کاخ مرکزی: از دیگر کاخهای تخت جمشید، کاخ چهارگوش دیگری است که در گوشه‌ی جنوب شرقی کاخ آپادانا واقع شده است. به دلیل موقعیت این کاخ و قرار گرفتن در وسط دیگر ساختمانهای تخت جمشید، به کاخ مرکزی معروف شده است.

کاخ مرکزی شامل دو ایوان ستون‌دار در شمال و جنوب بوده است. در اطراف این ایوانها، سکوهایی از سنگ ساخته بودند. این کاخ سه درب نسبتاً بزرگ داشت و نقوشی همانند نقش برجسته‌های درگاه کاخ صد ستون بر این درگاه‌ها نقر کرده بودند. از تزئینات جالب توجه کاخ مرکزی پلکانهای بزرگ جانب شمالی کاخ مرکزی به حیاط مقابل کاخ آپادانا مربوط می‌شود.

ایوانهای شمالی و جنوبی کاخ مرکزی با سرستونهایی به شکل سر انسان و تنه‌ی حیوان تزئین یافته بود.

تچر: این کاخ در سمت جنوب آپادانا واقع شده است و بر اساس یکی از کتیبه‌های آن کاخ که کلمه تچر در آن آمده است، به تچر معروف شده است. دریچه‌های این کاخ بر

عکس دیگر کاخهای تخت جمشید به سمت تابش آفتاب است و به همین جهت احتمال دارد که کاخی زمستانی بوده باشد. این کاخ را کاخ خصوصی داریوش اول می دانند. راه ورود به کاخ داریوش دو دریف پلکان جنوبی و غربی بود. در ساختن این کاخ از سنگهای صیقلی استفاده شده است و به همین جهت به آن تالار آئینه نیز می گویند. در ایوان جنوبی این کاخ کتیبه‌ای به سه زبان پارسی، ایلامی و بابلی وجود دارد که ساختن این کاخ را به داریوش اول و کامل کردن تزئینات آن را به خشایارشا نسبت می دهند.

نقش برجسته‌های این کاخ نیز همانند دیگر نقوش کاخهای تخت جمشید از زیبایی و ظرافت خاصی برخوردار است. این نقوش بر دیوار پلکانهای ورودی اشخاصی را در حال اهدای هدایایی از قبیل بز کوهی و آهو و... نشان می دهد.

کتیبه‌های کوتاه متعددی به خط میخی در حاشیه‌ی بالای دریچه‌ها و طاقچه‌های این کاخ وجود دارد که نام داریوش در بیشتر آنها به چشم می خورد. با مشاهده بقایایی از گچ در کف اتاقهای شمالی کاخ تچر معلوم می شود که کف این کاخ با گچ فرش بوده است.

بر سنگهای این کاخ کتیبه‌هایی از پادشاهان بعدی ایران همچون شاپور دوم ساسانی، عضد الدوله دیلمی، ناصرالدین شاه قاجار و... حک شده است.

کاخ هدیش: هدیش کاخ اختصاصی خشایار شاه است و در کتیبه‌هایی که در این کاخ وجود دارد نام هدیش آمده است.

کاخ هدیش در بلندترین قسمت صفه تخت جمشید قرار دارد و شامل تالاری مرکزی با ۳۶ ستون و ایوانی شمالی با ۱۲ ستون و یک ایوان در جنوب همراه با تعدادی اتاقهای کوچک در شرق و غرب، می‌شود.

بر درگاه ورودی کاخ نقش خشایار شاه همراه با خدمه‌اش دیده می‌شود. از ویژگیهای منحصر به فرد این کاخ نقش برجسته‌های درون پنجره‌هاست که در دیگر کاخها به چشم نمی‌خورد. در این تصاویر هدیه اورانی نقش گردیده است.

در زیر این کاخ مجرای زیرزمینی وجود داشت و آب پشت بام این کاخ بوسیله آن به آبروهای اصلی تخت جمشید انتقال داده می‌شد.

- حرمسرا

در جنوب کاخ هدیش ساختمانهایی از خشت وجود دارد که به حرمسرا (اندرونی) معروف است. این مکان به احتمال زیاد محل سکونت بانوان سلطنتی بوده است.

طرح نقشه ساختمان حرمسرا تا اندازه‌ای به تالار مرکزی کاخ تچر شباهت دارد. در قسمتهای جنوبی این بنا کتیبه‌ای متعلق به خشایار شاه پیدا شده که به سلطنت رسیدن خشایار شاه را مطرح می‌کند.

امروزه این ساختمان به موزه تخت جمشید تبدیل شده است و بسیاری از آثار کشف شده در تخت جمشید در این قسمت نگهداری می شود.

– خزانه‌ی داریوش

در دامنه‌ی کوه رحمت و در جانب شرقی صفه‌ی تخت جمشید بناهای خشتی موسوم به خزانه‌ی داریوش قرار گرفته است.

این ساختمان به دلیل پیدا شدن تعدادی ظروف سنگی مرمری و اشیاء تجملی، خزانه نامیده شده است.

خزانه‌ی داریوش از دو تالار بزرگ با ستونهای چوبی تشکیل شده بود. تعداد ستونهای هر تالار به ۱۰۰ می رسید و اتاقها، راهروها و ایوانهای ساختمان خزانه همه از خشت ساخته شده بود و در کف آستانه‌ی درها و زیر ستونها از سنگهای صیقلی استفاده شده بود. خیابانی با عرض ۵/۵ متر چهار طرف ساختمان خزانه را احاطه کرده است از دیگر بناها و آثار مهم تخت جمشید می توان از جایگاه نگهبانان در دامنه‌ی کوه رحمت، چاه سنگی در سینه کوه رحمت و ساختمانهای خشتی روی دیوار شمالی که از آن بعنوان دبیرخانه شاهی استفاده می شد، یاد کرد.

آرامگاه پادشاهان هخامنشی: در سینه‌ی کوه رحمت دو قبر از دو پادشاه آخر هخامنشی، (اردشیر دوم و اردشیر سوم) مشاهده می شود. در امتداد همین مقابر در سمت راست به

فاصله حدود ۱۰۰ متر آرامگاه دیگری قرار دارد که ناتمام مانده است و به آخرین پادشاه

هخامنشی داریوش سوم تعلق دارد.

نمای خارجی و نوع ساختمان و نقوش آن دقیقاً مانند آرامگاههای پادشاهان هخامنشی در

نقش رستم می باشد.

در خارج از صفه‌ی تخت جمشید نیز ساختمانهایی وجود داشته که اینک از آنها تقریباً هیچ

بنائی بجای نمانده است اما آثار تزئینی زیادی بدست آمده که تعدادی از آنها در موزه‌ی

تخت جمشید و مابقی در موزه‌ی ایران باستان و دیگر موزه‌های معروف می باشد.

جهت خرید فایل word به سایت www.kandoo.cn.com مراجعه کنید
یا با شماره های ۰۹۳۶۶۰۲۷۴۱۷ و ۰۹۳۶۶۴۰۶۸۵۷ و ۰۶۶۴۱۲۶۰-۵۱۱ تماس حاصل نمایید

Filename: Document1
Directory:
Template: C:\Documents and Settings\hadi tahaghoghi\Application
Data\Microsoft\Templates\Normal.dotm
Title:
Subject:
Author: erfan
Keywords:
Comments:
Creation Date: 3/16/2012 11:11:00 AM
Change Number: 1
Last Saved On:
Last Saved By: H.H
Total Editing Time: 0 Minutes
Last Printed On: 3/16/2012 11:11:00 AM
As of Last Complete Printing
Number of Pages: 12
Number of Words: 1,443 (approx.)
Number of Characters: 8,227 (approx.)